TRAFICOM
Liikenne- ja viestintävirasto

Viestintäverkkorakentamisen luvanhaun sanasto

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom ja Sanastokeskus ry

Traficomin julkaisuja
18/2026

Sanastokeskus

TRAFICOM
Liikenne- ja viestintävirasto

VIESTINTÄVERKKO-RAKENTAMISEN LUVANHAUN SANASTO

2026

Julkaisijat: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom & Sanastokeskus ry

© Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Sanastoaineiston lisenssi: CC 4.0 BY
Yhteydenotto: gia@traficom.fi

ISBN 978-952-425–035–1 (Liikenne- ja viestintävirasto Traficom)
ISSN 2669-8757 (verkkojulkaisu, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom)

Sisällysluettelo

Käsitejärjestelmäkaavioluettelo....4
Esipuhe....5
Sanaston rakenne ja merkinnät....6
Käsitteet, määritelmät ja termit....6
Sanaston rakenne....6
Termitietueen rakenne....6
Käsitejärjestelmäkaavioiden tulkinta....7
1 Erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkoihin liittyvä asiointi....9
2 Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat....17
Suomenkielinen hakemisto....23

Käsitejärjestelmäkaavioluettelo

Käsitejärjestelmäkaavio 1. Asiointi....16
Käsitejärjestelmäkaavio 2. Asennusoikeus....19
Käsitejärjestelmäkaavio 3. Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat....22

Esipuhe

Viestintäverkkorakentamisen luvanhaun sanasto on laadittu osana Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin hanketta, jonka tavoitteena on tuottaa Viestintäverkkorakentamisen lupahaku -palvelu. Sanastossa käsitellään tulevan lupahakupalvelun käyttöön liittyviä käsitteitä. Työn lähtökohtana oli EU:n gigabitti-infrastruktuurisäädös (Gigabit Infrastructure Act, GIA), jonka avulla pyritään parantamaan nopeiden tietoliikenneyhteyksien saatavuutta.

Tarkoituksena on ollut määritellä sanaston käsitteet niin, että ne sopivat yhteiseen käyttöön ja tukevat myös eri tietojärjestelmien yhteentoimivuutta. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi sanastossa on hyödynnetty muun muassa työ- ja elinkeinoministeriön Luvat ja valvonta -palvelun sanastoa sekä ympäristöministeriön Ympäristönsuojelun sanastoa.

Viestintäverkkorakentamisen lupien sanaston työryhmä:

Cihat Altunel, Helsingin kaupunki
Maija Heikkinen, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Janne Honkanen, Trimble Finland
Marika Kämppi, Kuntaliitto
Jesse Malkamäki, Cloudpermit Oy
Arto Paananen, Lupa- ja valvontavirasto
Markus Pölkki, Helsingin kaupunki
Johanna Rautio, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Pepe Vahlberg, Sisä-Suomen elinvoimakeskus
Katri Seppälä, Sanastokeskus ry

Sanaston rakenne ja merkinnät

Käsitteet, määritelmät ja termit

Sanaston lähtökohtana on ollut luotettavien suomenkielisten määritelmien, käsitejärjestelmien, termisuositusten tuottaminen. Siksi sanasto on laadittu systemaattisesti, terminologisten periaatteiden ja menetelmien mukaisesti, jotka on määritelty ISO/TC 37:n (International Organization for Standardization/Technical Committee 37 Language and terminology) laatimissa kansainvälisissä standardeissa.

Terminologiselle sanastotyölle on ominaista käsitekeskeisyys. Siinä missä sanakirjat tarkastelevat sanoja ja niiden merkityksiä, terminologisten sanastojen lähtökohtana ovat käsitteet ja niiden väliset suhteet.

Käsitteet ovat ihmisen mielessään muodostamia ajatusmalleja, jotka vastaavat tiettyjä todellisuuden kohteita, niin sanottuja tarkoitteita. **Tarkoitteilla** on erilaisia ominaisuuksia. Näistä ominaisuuksista muodostettuja ajatusmalleja kutsutaan käsitepiirteiksi. Käsitteen sisältö muodostuu joukosta erilaisia käsitepiirteitä, joista olennaiset ja erottavat kuvataan **määritelmän** avulla. Terminologiset määritelmät on kirjoitettu sellaiseen muotoon, että niiden avulla voidaan tunnistaa kunkin käsitteen paikka käsitejärjestelmässä. **Termit** puolestaan ovat käsitteiden nimityksiä, joiden avulla voidaan lyhyesti viitata käsitteen koko sisältöön.

Sanaston rakenne

Sanasto on ryhmitelty **aiheenmukaisesti** jäsenneltyihin lukuihin, joissa toisiinsa liittyvät käsitteet on pyritty sijoittamaan lähekkäin.

Aakkosellinen hakemisto löytyy sanaston lopusta. Siinä käytetty numerointi viittaa käsitteen numeroon sanastossa. Hakemistoon on poimittu suositettavien ja hylättävien termien lisäksi muita hakusanoja, jotka liittyvät läheisesti tiettyyn käsitteeseen. Muut hakusanat viittaavat siihen käsitteeseen ja sen numeroon, jonka yhteydessä kyseistä termiä käsitellään.

Termitietueen rakenne

Käsitteet on esitetty numeroituina termitietueina ja pääsääntöisesti myös käsitejärjestelmiä kuvaavina kaavioina. Termitietueet ja käsitejärjestelmäkaaviot on tarkoitettu toisiaan tukeviksi esitysmuodoiksi.

Termitietueessa käsitteelle annetaan ensin **termit**. Ensimmäisenä esitetään sanaston pääkielen (eli käsiteanalyysin perustana käytetyn kielen) termit. Termien jälkeen seuraa pääsääntöisesti **määritelmä**. Määritelmä alkaa pienellä kirjaimella ja sen lopussa ei ole pistettä. Mahdolliset määritelmää täydentävät lisätiedot eli **huomautukset** on erotettu määritelmästä sisennyksellä. Huomautukset ovat normaaleja virkkeitä. Niissä voidaan esimerkiksi antaa havainnollisia esimerkkejä, lisätietoa käsitteestä tai tietoa termien käytöstä.

Kooste kaikista käsitteiden yhteydessä sanasto-osuudessa käytetyistä merkintätavoista:

Termitietueen merkintä	**Merkinnän selitys**
1	käsitteen numero; sanaston käsitteet on numeroitu juoksevasti
lihavointi	suomenkieliset termit; suositettava termi ensimmäisenä ja sen jälkeen sallittavat synonyymit
kursivoitu linkki	(määritelmässä tai huomautuksessa) kursivoitu termi viittaa sanastossa määriteltyyn käsitteeseen; termi toimii sähköisessä versiossa linkkinä
kursivoimaton linkki	(määritelmässä tai huomautuksessa) teksti toimii linkkinä sanaston ulkopuoliseen kohteeseen, kuten säädökseen tai toisen sanaston käsitteeseen
<erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkot>	(teksti kulmasuluissa käsitteen numeron alla) ala, jolle määritelmä on rajattu tai jonka näkökulmasta määritelmä on kirjoitettu
Käsitejärjestelmäkaavio:	viittaus yhteen tai useampaan käsitejärjestelmäkaavioon, jossa käsite esiintyy; kaavion nimi toimii sähköisessä versiossa linkkinä

Käsitejärjestelmäkaavioiden tulkinta

Käsitejärjestelmäkaaviot havainnollistavat käsitteiden välisiä suhteita ja auttavat hahmottamaan kokonaisuuksia. Sanastossa esiintyy terminologisia käsitesuhteita, joita on kuvattu UML:n (Unified Modeling Language) mukaisilla merkintätavoilla (ks. ISO 24156-1 Graphic notations for concept modelling in terminology work and its relationship with UML – Part 1: Guidelines for using UML notation in terminology work). Kaikki alla listatut käsitesuhteet eivät välttämättä esiinny tässä sanastossa. Seuraavan sivun kaaviossa on annettu esimerkkejä käsitesuhteiden kuvaamisesta.

Käsitteen merkitseminen käsitejärjestelmäkaavioon
- sanasto-osuudesta käsitteen tiedoista on poimittu kaavioon ensimmäinen suositettava termi, mahdollinen homonyymin numero kaarisuluissa ja määritelmä
- lihavoimaton termi on kaaviossa helpottamassa kaavion tulkintaa, mutta sitä ei ole määritelty sanastossa

Hierarkkinen suhde (kolmioon päättyvä viiva —▷)
- vallitsee laajemman yläkäsitteen (*päätös)* ja sitä suppeamman alakäsitteen (*päätös sijoitusoikeuden antamisesta*) välillä
- alakäsite sisältää kaikki yläkäsitteen piirteet sekä vähintään yhden lisäpiirteen, mutta sitä vastaa suppeampi joukko tarkoitteita kuin yläkäsitettä
- alakäsite voidaan ajatella yläkäsitteen erikoistapaukseksi
- kolmion kärki osoittaa yläkäsitteeseen

Koostumussuhde (vinoneliöön päättyvä viiva —◇)
- alakäsitteet ovat osia yläkäsitteenä olevasta kokonaisuudesta
- yläkäsitteen piirteet eivät sisälly alakäsitteeseen kuten hierarkkisessa käsitejärjestelmässä

Assosiatiivinen suhde (viiva ilman symbolia)
- käsitesuhde, jota ei voida luokitella hierarkkiseksi eikä koostumussuhteeksi (esim. ajalliset, paikalliset, toiminnalliset, välineelliset sekä alkuperään ja syntyyn liittyvät suhteet)
- assosiatiivisen suhteen tyyppi käy yleensä ilmi määritelmän kielellisestä muodosta
- esimerkiksi *luvan hakijan* ja *lupahakemuksen* välillä on assosiatiivinen suhde

Moniulotteinen käsitejärjestelmä (viiva, jonka yhteyteen on tekstillä merkitty jaotteluperuste)
- sekä hierarkkiset että koostumussuhteiset käsitejärjestelmät voivat olla moniulotteisia
- yläkäsitteestä päästään erilaisiin alakäsitevalikoimiin eli ulottuvuuksiin käyttämällä eri jaotteluperusteita
- hierarkkisessa käsitejärjestelmässä yhteen ulottuvuuteen kuuluvat eli yhden jaotteluperusteen mukaiset (käsitejärjestelmäkaaviossa saman jaotteluperusteen alle merkityt) alakäsitteet eivät voi yhdistyä uudeksi käsitteeksi, mutta eri ulottuvuuksiin kuuluvia eli eri jaotteluperusteiden alla olevia alakäsitteitä voidaan yhdistää uusiksi käsitteiksi (esimerkiksi *viestintäverkon sijoitussopimus* voi olla *rautatiealueen sijoitussopimus*)
- jaotteluperusteen nimitys on usein merkitty viivan yhteyteen (esimerkiksi sijoitussopimus on jaettu alakäsitteisiin yhtäältä sen mukaan mitä ollaan sijoittamassa ja toisaalta sen mukaan mihin sijoittaminen kohdistuu)

Täydentävä tieto (katkoviiva - - -)
- katkoviivoilla merkitään käsitesuhteet, jotka eivät käy ilmi määritelmien sanamuodoista (esimerkiksi käsitteiden *poikkeamislupa* ja *suoja-alue* välinen assosiatiivinen suhde on merkitty katkoviivalla, koska poikkeamisluvan määritelmässä ei viitata suoraan suoja-alueen määritelmään eikä päinvastoin)
- katkoviivalla voidaan merkitä niin hierarkkinen suhde, koostumussuhde kuin assosiatiivinen suhdekin

HIERARKKINENSUHDE

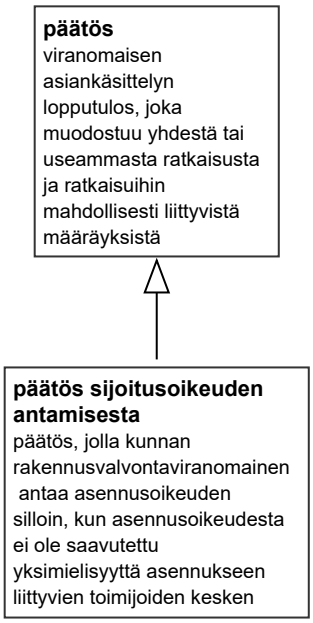

ASSOSIATIIVINEN SUHDE

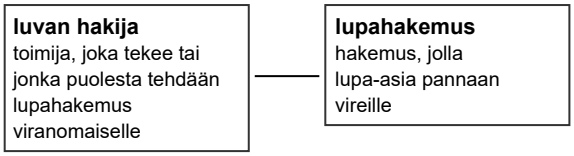

MONIULOTTEISUUS

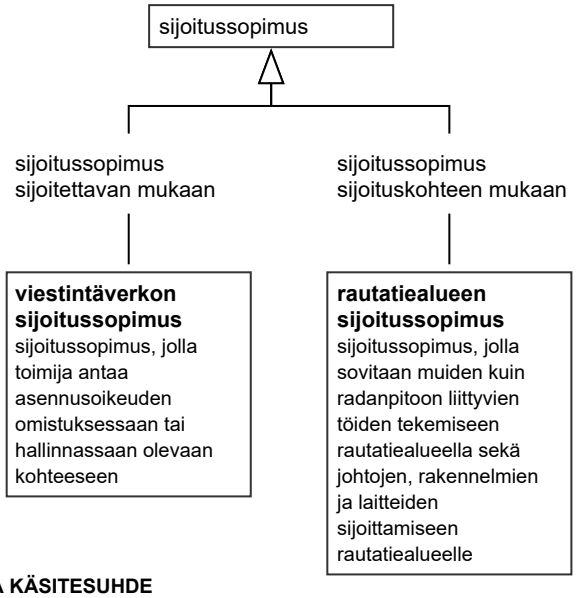

MÄÄRITELMÄÄ TÄYDENTÄVÄ KÄSITESUHDE

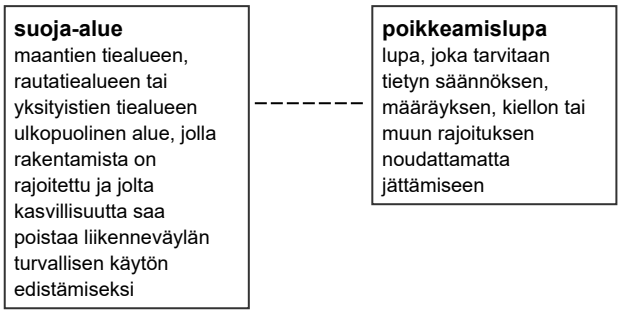

1 Erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkoihin liittyvä asiointi

1
erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkko; VHCN

määritelmä
kiinteistöön tai langattomalle tukiasemalle pääsääntöisesti valokuidulla toteutettu viestintäverkko, joka mahdollistaa vähäviiveisen ja käytettävyydeltään sujuvan yhteyden

huomautus
Erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkon verkkoyhteyden on kyettävä täyttämään sille asetetut suorituskykyvaatimukset ja tarjoamaan käyttäjille palveluja tietyin laatukriteerein (≥ 1 000 Mbps lataus, ≥ 200 Mbps lähetys, viive ≤ 10 ms, pakettihäviö ≤ 0,0025 %, saatavuus ≥ 99,9 %). BEREC Guidelines on Very High Capacity Networks -ohje (2025) edellyttää, että vähintään yksi seuraavista kriteereistä täyttyy:
1. Kiinteä yhteys, jossa kuituyhteys ulottuu vähintään taloyhtiön jakelupisteeseen (esim. FTTB tai FTTH).
2. Langaton yhteys, jossa kinesaaltoinen yhteys (backhaul) perustuu kuituverkkoon tukiasemaan asti.
3. Kiinteä linjayhteys (fixed), joka tyypillisissä ruuhka-ajan olosuhteissa kykenee tarjoamaan käyttäjille palvelut vaadituilla laatukriteereillä (esim. vähimmäissuurilla lataus- ja lähetysnopeuksilla, viiveellä, virheillä ja käytettävyydellä).
4. Langaton yhteys (wireless), joka tyypillisissä ruuhka-ajan oloissa täyttää vastaavat suorituskykyvaatimukset (lataus-, lähetysnopeus, viive, virhe- ja häviöprosentit yms.).

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

2
<erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkot>
keskitetty tietopiste

määritelmä
viranomaisen valtakunnallinen digitaalinen palvelu, joka tarjoaa Euroopan unionin gigabitti-infrastruktuurisäädöksen (EU) 2024/1309 mukaisesti vähimmäistiedot olemassa olevista *erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkoista* ja näitä koskevista käynnissä olevista ja suunnitelluista rakennustöistä sekä mahdollisuuden jättää erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkoa koskeva *hakemus* tai *ilmoitus* ja saada tietoa hakemuksen tai ilmoituksen käsittelyn tilasta sekä käsittelyyn liittyvistä poikkeuksista

huomautus
Euroopan unionin jäsenvaltiot voivat itse päättää keskitetyn tietopisteen toteutustavasta. Suomessa *erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkojen lupapalvelu* on osa keskitettyä tietopistettä.

Keskitetyn tietopisteen tarjoamat tiedot voivat sijaita tietopisteen omassa tai toisen toimijan ylläpitämässä sähköisessä rekisterissä.

Suomessa keskitetystä tietopisteestä vastaa Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

Euroopan unionin gigabitti-infrastruktuurisäädös (GIA): Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1309 toimenpiteistä gigabittitason sähköisten viestintäverkkojen käyttöönoton kustannusten vähentämiseksi, asetuksen (EU) 2015/2120 muuttamisesta ja direktiivin 2014/61/EU kumoamisesta.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

3
erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkojen lupapalvelu
hakusana: Viestintäverkkorakentamisen lupahaku

määritelmä
valtakunnallinen palvelu, joka on tarkoitettu *erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkoihin* liittyvien *hakemusten* ja *ilmoitusten* sähköiseen välittämiseen vastuuviranomaisten käsiteltäväksi

huomautus
Erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkojen lupapalvelun kautta vireille pantujen asioiden käsittely tapahtuu vastuuviranomaisten asiankäsittelyjärjestelmissä.

Suomessa erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkojen lupapalveluna toimii Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin Viestintäverkkorakentamisen lupahaku -palvelu.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

4
asiointi

määritelmä
asiakkaan ja palvelunantajan välinen kanssakäyminen asian vireille saamiseksi tai hoitamiseksi

huomautus
Erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkojen lupapalvelussa asian voi saattaa vireille esimerkiksi jättämällä *lupahakemuksen* tai *asennusoikeutta koskevan hakemuksen*.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

5
lupaviranomainen

määritelmä
viranomainen, joka vastaa lainsäädännön perusteella lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä koskevan asian käsittelystä

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

6
luvan hakija; luvanhakija

määritelmä
toimija, joka tekee tai jonka puolesta tehdään *lupahakemus* viranomaiselle

huomautus
Luvan hakija vastaa luvanvaraisesta toiminnasta käytännössä.

Luvan hakija voi olla oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö.

Luvan hakija voi valtuuttaa edustajan tekemään lupahakemuksen puolestaan.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

7
<erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkot>
asennusoikeuden hakija

määritelmä
toimija, joka tekee tai jonka puolesta tehdään *asennusoikeutta koskeva hakemus* viranomaiselle

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

8
ilmoittaja

määritelmä
toimija, joka tekee tai jonka puolesta tehdään *ilmoitus* viranomaiselle

huomautus
Ilmoittaja vastaa ilmoitusta edellyttävästä toiminnasta käytännössä.

Ilmoittaja voi olla oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö.

Ilmoittaja voi valtuuttaa edustajan tekemään ilmoituksen puolestaan.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

9
hakemus

määritelmä
asiakirja tai asiakirjojen muodostama kokonaisuus, jolla pyydetään tai vaaditaan etuutta, oikeutta tai toimenpidettä

huomautus
Hakemuksen pitää sisältää *asiankäsittelyn* aloittamiseksi tarvittavat tiedot.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asiointi ja Asennusoikeus

10
lupahakemus

määritelmä
hakemus, jolla lupa-asia pannaan vireille

huomautus
Erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkojen lupapalvelussa voi tehdä esimerkiksi *erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkon* rakentamista koskevan hakemuksen *rakentamis*-, *poikkeamis*-, *vesi*- ja *lentoestelupaa* varten.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

11
<erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkot>
asennusoikeutta koskeva hakemus

määritelmä
hakemus, joka tehdään *asennusoikeutta koskevan luvan* saamiseksi

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asiointi ja Asennusoikeus

12
ilmoitus

määritelmä
asiakirja, jolla ilmoitusasia pannaan vireille

huomautus
Erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkojen lupapalvelun kautta voi välittää esimerkiksi *erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkon* rakentamiseen liittyvän *kadulla ja yleisellä alueella tehtävää työtä koskevan ilmoituksen* ja *asennusoikeutta koskevan ilmoituksen*.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asiointi, Asennusoikeus ja Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

13
ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä
hakusana: kaivuilmoitus; kaivulupa; katutyölupa; katulupa; yleisen alueen käyttölupa; yleisten alueiden käyttölupa; aitaamislupa; tilapäinen liikennejärjestelylupa; liikennejärjestelylupa

määritelmä
ilmoitus, joka täytyy tehdä kadulla tai muulla yleisellä alueella tehtävää työtä varten

huomautus
Ilmoitus kadulla ja muilla yleisillä alueilla tehtävästä työstä voi koskea esimerkiksi kadun rakentamista tai johtojen, kaapeleiden ja putkien sijoittamiseen tarvittavaa maanrakennustyötä.

Ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä ei sisällä yleisen alueen käyttöoikeutta tai lupaa tilapäisiin liikennejärjestelyihin, mutta ne voidaan käsitellä samassa yhteydessä.

Kunnissa kaduilla tai yleisillä alueilla tehtävää työtä varten ei haeta *lupaa*, vaan asiasta tehdään ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä. Puhekielessä ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä -termin sijaan saatetaan kuitenkin käyttää termejä kaivulupa, katutyölupa tai katulupa.

Kadulla ja yleisellä alueella tehtävää työtä koskevasta ilmoituksesta säädetään kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetussa laissa (669/1978). Kadulla ja yleisellä alueella tehtävää työtä koskevien ilmoitusten käsittelystä vastaavat kunnat.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asiointi ja Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

14
<erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkot>
asennusoikeutta koskeva ilmoitus

määritelmä
ilmoitus, joka tehdään *asennusoikeuden* saamiseksi

huomautus
Vesilain (587/2011) mukaan asennusoikeuden voi saada ilmoituksella, jos on kyse toiminnasta, jonka vaikutukset ympäristöön ovat vähäisiä.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asiointi, Asennusoikeus ja Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

15
asiankäsittely

määritelmä
asian edellyttämien toimenpiteiden suorittaminen ja asian ratkaiseminen

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

16
ilmoitusmenettely

määritelmä
menettely, jota viranomainen noudattaa ilmoitusasian käsittelyssä

huomautus
Ilmoitusmenettelyllä viranomainen voi antaa oikeuden tiettyyn toimintaan. Tietyn tehtäväkokonaisuuden toteuttaminen voi edellyttää ilmoitusmenettelyn lisäksi myös *lupamenettelyn* soveltamista.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

17
lupamenettely

määritelmä
menettely, jota *lupaviranomainen* noudattaa lupa-asian käsittelyssä

huomautus
Lupamenettelyssä *lupahakemus* ratkaistaan *lupapäätöksellä*. Lupamenettely voi koskea sekä uutta *lupaa* että olemassa olevan luvan muuttamista.

Lupamenettelyllä lupaviranomainen voi myöntää luvan tiettyyn toimintaan. Tietyn tehtäväkokonaisuuden toteuttaminen voi edellyttää lupamenettelyn lisäksi myös *ilmoitusmenettelyn* soveltamista.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

18
sopimusmenettely

määritelmä
menettely, jonka tavoitteena on sopimuksen laatiminen

huomautus
Sopimusmenettelyä voivat käyttää muutkin kuin viranomaiset. Koska sopimusmenettelyssä ei tehdä *päätöstä*, sen tulokseen ei voi hakea muutosta.

Sopimusmenettelyä voidaan käyttää esimerkiksi *viestintäverkon sijoitussopimuksen* tekemiseen. Tietyissä tilanteissa sopimusmenettelyä voidaan käyttää *lupamenettelyn* ohella.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

19
katselmus; katselmointi
hakusana: tarkastus

määritelmä
ennalta sovittu valvontatoimenpide, jonka avulla viranomainen varmistaa paikan päällä, että toimintapaikasta ja toiminnasta annetut tiedot pitävät paikkansa

huomautus
Katselmus voidaan tehdä ennen toiminnan aloittamista, toiminnan aikana tai sen päätyttyä. Katselmuksen lisäksi valvontaan voi kuulua erilaisia tarpeen mukaan tehtäviä tarkastuksia.

Katselmus voi liittyä esimerkiksi maanrakennustöihin.

Katselmuksesta säädetään sekä hallintolaissa (434/2003) että useissa erityislaeissa kuten rakentamislaissa (751/2023) ja vesilaissa (587/2011). Tietyissä erityislaeissa tässä määriteltyyn käsitteeseen viitataan termillä tarkastus.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

20
<erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkot>
paikalla tehtävä selvitys

määritelmä
toimenpide, jonka tavoitteena on selvittää mahdollisuutta käyttää kohdetta *erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkon* tai sen osien sijoittamiseen

huomautus
Paikalla tehtävää selvitystä voi pyytää viranomainen tai yksityinen toimija. Pyynnössä tulee yksilöidä selvityksen kohde tarkasti.

Paikalla tehtävästä selvityksestä säädetään Euroopan unionin gigabitti-infrastruktuurisäädöksessä (EU) 2024/1309.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

21
lausunto

määritelmä
asiakirja tai asiakirjojen muodostama kokonaisuus, jolla lausuntopyynnön saanut toimija esittää näkemyksensä vireillä olevasta asiasta

huomautus
Lausunnon pyytäminen voi olla viranomaisen tai *luvan hakijan* vastuulla. Lausunnon antaminen voi olla lakisääteinen sääteinen velvollisuus tai harkinnanvaraista.

Lausuntoja voidaan pyytää esimerkiksi kunnalta kadunpitoon liittyen, ympäristöviranomaiselta suojeltaviin lajeihin liittyen tai Museovirastolta tai alueen museolta muinaisjäännöksiin tai suojeltaviin rakennuksiin liittyen.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

22
risteämälausunto

määritelmä
lausunto, joka tulee pyytää *johtoalueella* tai maakaasuputkien läheisyydessä tehtävää kaivu-, louhinta-, räjäytys- tai rakennustyötä varten

huomautus
Risteämälausunto pyydetään yleensä tilanteissa, joissa kaivu-, louhinta-, räjäytys- tai rakennustyö voi aiheuttaa yleistä vaaraa tai haittaa.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asiointi ja Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

23
johtoalue

määritelmä
alue, joka muodostuu ilmajohtojen rakentamiselle varatusta johtoaukeasta ja sen reunavyöhykkeistä

huomautus
Ilmajohdon haltijalla on rajoitettu käyttöoikeus johtoalueeseen. Haltija saa raivata johtoaukean, rajoittaa rakentamista johtoalueelle ja rajoittaa puiden kasvua reunavyöhykkeillä. Johtoaukealle ei saa rakentaa lämmitettäviä rakennuksia.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

24
täydennyspyyntö
hakusana: asiakirjan täydentäminen

määritelmä
vireilletulon jälkeinen pyyntö, jossa viranomainen edellyttää hakijalta lisätietoja *asiankäsittelyn* jatkamiseksi

huomautus
Hallintolaissa (434/2003) täydennyspyyntöä käsitellään 22 §:ssä Asiakirjan täydentäminen.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

25
päätös

määritelmä
viranomaisen *asiankäsittelyn* lopputulos, joka muodostuu yhdestä tai useammasta ratkaisusta ja ratkaisuihin mahdollisesti liittyvistä määräyksistä

huomautus
Päätös voi sisältää useita ratkaisuja, jotka voivat perustua eri lakeihin tai lainkohtiin. Päätökseen sisältyvillä ratkaisuilla voi olla eri voimassaoloaika (määräaikainen tai toistaiseksi voimassaoleva). Päätöksen sisältämiä ratkaisuja voidaan muuttaa uusissa päätöksissä tehtävillä ratkaisuilla. Uusien päätösten myötä osa ratkaisuista voi muuttua, ja osa jäädä voimaan aikaisemmassa päätöksessä tehdyn ratkaisun mukaisina.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asiointi ja Asennusoikeus

26
lupapäätös

määritelmä
viranomaisen lupa-asiasta antama *päätös*

huomautus
Myönteinen lupapäätös antaa oikeuden tiettyyn luvanvaraiseen toimintaan. Lupapäätös voi olla myös osittainen tai kielteinen.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asiointi ja Asennusoikeus

27
päätös ilmoitusasiassa; ilmoituksen johdosta annettava päätös

määritelmä
viranomaisen *ilmoitusmenettelyssä ilmoituksesta* antama *päätös*

huomautus
Kaikista ilmoitusasioista ei tehdä päätöstä, ja usein ilmoituksenvaraisen toiminnan voi käynnistää tietyn määräajan kuluttua *ilmoituksen* tekemisen jälkeen. Viranomainen voi kuitenkin kieltää ilmoituksenvaraisen toiminnan päätöksellään.

Ilmoitusasiassa voi hakea muutosta vain silloin, kun siitä on tehty hallintopäätös. Esimerkiksi elinvoimakeskukset tekevät päätöksiä ilmoitusasioissa silloin, kun telekaapeleiden sijoittamiseen ei myönnetä oikeutta ilmoituksen perusteella.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asiointi ja Asennusoikeus

28
<erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkot>
päätös sijoitusoikeuden antamisesta; päätös sijoittamisesta toisen omistamalle tai hallitsemalle alueelle tai rakennukseen

määritelmä
päätös, jolla kunnan rakennusvalvontaviranomainen antaa *asennusoikeuden* silloin, kun asennusoikeudesta ei ole saavutettu yksimielisyyttä asennukseen liittyvien toimijoiden kesken

huomautus
Päätös sijoitusoikeuden antamisesta voi koskea julkisessa tai yksityisessä omistuksessa tai hallinnassa olevia kohteita.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) mukaan viranomaisen on hyväksyttävä kaikki lain ehdot täyttävät kohtuulliset pyynnöt telekaapelin, tukiaseman tai radiomaston sijoittamisesta.

Sijoitusoikeudesta annetun päätöksen lisäksi *erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkon* rakentamiseen voidaan tarvita yksi tai useampia *lupia*.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asiointi, Asennusoikeus ja Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

29
poikkeamispäätös

määritelmä
päätös, jolla viranomainen voi lakiin perustuen erityisestä syystä myöntää oikeuden poiketa tietystä säännöksestä, määräyksestä, kiellosta tai muusta rajoituksesta

huomautus
Poikkeamispäätös tarvitaan esimerkiksi maantien *suoja-alueelle* rakentamista varten.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

30
suoja-alue

määritelmä
maantien tiealueen, rautatiealueen tai yksityistien tiealueen ulkopuolinen alue, jolla rakentamista on rajoitettu ja jolta kasvillisuutta saa poistaa liikenneväylän turvallisen käytön edistämiseksi

huomautus
Suoja-alueelle rakentamista on rajoitettu liikenneturvallisuuden edistämiseksi ja väylänpidolle aiheutuvien haittojen välttämiseksi.

Maanteillä ja valtion rataverkkoon kuuluvilla rautateillä on aina suoja-alue. Yksityistiehen kuuluvaksi voidaan määrätä suoja-alue, jos se on liikenneturvallisuuden takia tärkeää eikä millekään kiinteistölle aiheudu huomattavaa haittaa.

Suoja-alueesta säädetään maanteiden osalta liikennejärjestelmistä ja maanteistä annetussa laissa (503/2005) ja ratojen osalta ratalaissa (110/2007).

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asiointi ja Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

31
hiljainen hyväksyntä

määritelmä
menettely, jonka perusteella oikeus katsotaan myönnetyksi, jos viranomainen ei tee asiassa *päätöstä* annetussa määräajassa

Käsitejärjestelmäkaavio: Asiointi

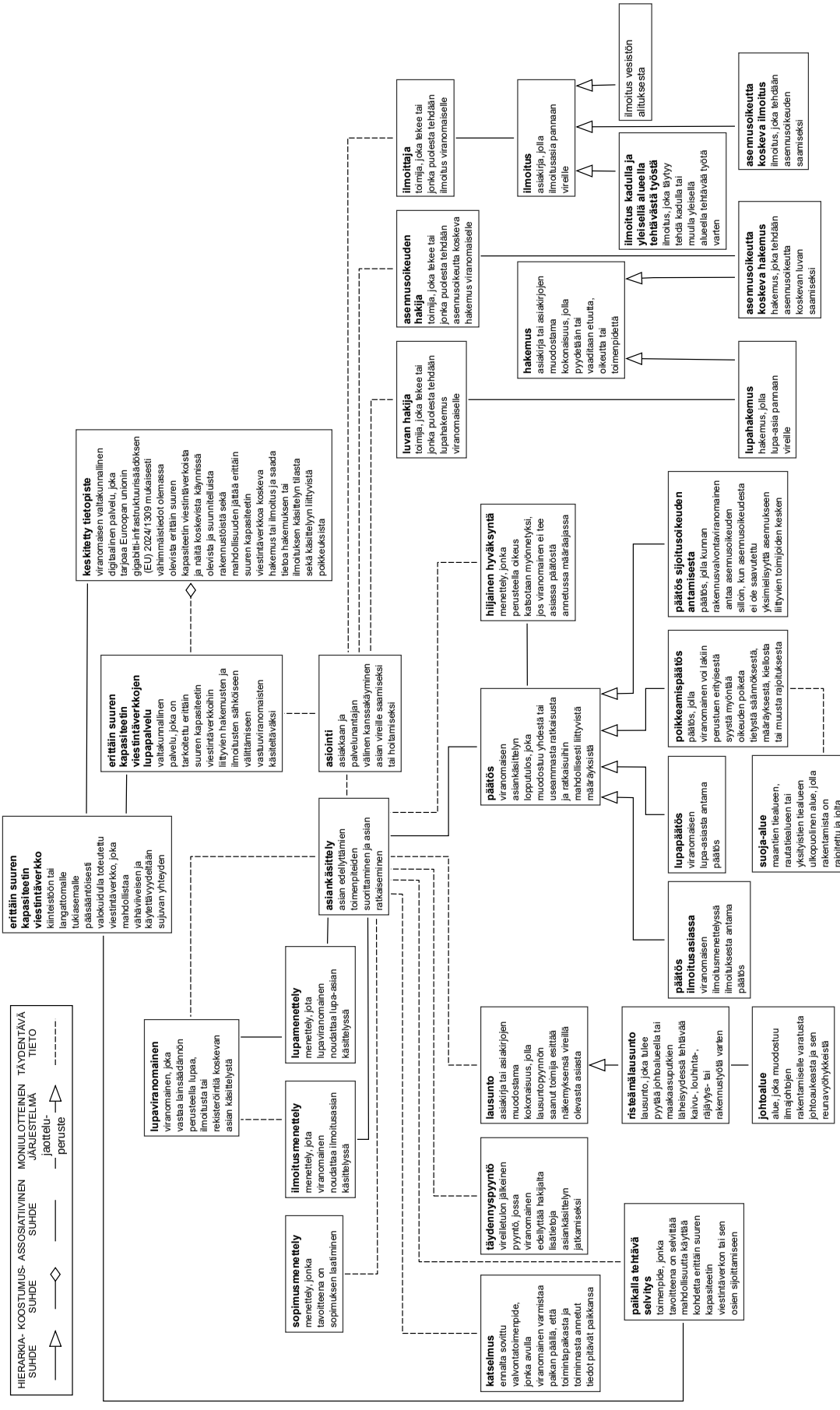

Käsitejärjestelmäkaavio 1. *Asiointi.*

2 Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

32
<erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkot>
viestintäverkon sijoitussopimus

määritelmä
sijoitussopimus, jolla toimija antaa *asennusoikeuden* omistuksessaan tai hallinnassaan olevaan kohteeseen

huomautus
Viestintäverkon sijoitussopimus voi koskea julkisessa tai yksityisessä omistuksessa tai hallinnassa olevaa kohdetta.

Viestintäverkon sijoitussopimuksen lisäksi *erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkon* rakentamiseen voidaan tarvita yksi tai useampia *lupia*.

Jos on kyse viestintäverkon sijoittamisesta rautatiealueelle, asiasta voidaan sopia *rautatiealueen sijoitussopimuksella*.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asennusoikeus ja Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

33
rautatiealueen sijoitussopimus

määritelmä
sijoitussopimus, jolla sovitaan muiden kuin radanpitoon liittyvien töiden tekemisestä rautatiealueella sekä johtojen, rakennelmien ja laitteiden sijoittamisesta rautatiealueelle

huomautus
Rautatiealueen sijoitussopimus voi koskea joko pelkästään rautatiealueella tehtäviä töitä tai sekä alueella tehtäviä töitä että johtojen, rakennelmien ja laitteiden sijoittamista alueelle. Väylävirasto vastaa omistamiensa rautatiealueiden sijoitussopimuksista. Myös kunnat voivat omistaa rautatiealueita.

Rautatiealueen sijoitussopimuksista säädetään ratalaissa (110/2007).

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asennusoikeus ja Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

34
<erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkot>
asennusoikeus

määritelmä
oikeus, jonka perusteella toimija voi sijoittaa toisen omistuksessa tai hallinnassa olevaan kohteeseen *erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkon* osia

huomautus
Asennusoikeuden lisäksi erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkon rakentamiseen voidaan tarvita yksi tai useampia *lupia*.

Asennusoikeuden voi saada *viestintäverkon sijoitussopimuksen*, *asennusoikeutta koskevan ilmoituksen*, *asennusoikeutta koskevan luvan* tai *sijoitusoikeuden antamisesta tehdyn päätöksen* perusteella.

Sijoitettavat viestintäverkon osat voivat olla esimerkiksi radiomastoja, telekaapeleita, tukiasemia tai yksittäisiä viestintäverkkoon liittyviä laitteita.

Toisen hallinnassa tai omistuksessa oleva kohde voi olla alue, rakennus tai rakenne.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asennusoikeus ja Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

35
rasite

määritelmä
kiinteistönmuodostamislain (554/1995) mukaiseen viranomaispäätökseen perustuva, kiinteistölle tiettyä tarkoitusta varten annettu käyttöoikeus toisen kiinteistön alueella

huomautus
Rasite perustetaan kiinteistötoimituksessa, ja se on pääsääntöisesti pysyvä. Rasite perustetaan aina jotain kiinteistönmuodostamislaissa säädettyä tarkoitusta varten, joita ovat esimerkiksi kulkuyhteys, talousveden ottaminen sekä puhelin-, sähkö-, kaasu- ja lämpöjohtojen ja niihin liittyvien laitteiden ja rakennelmien sijoittaminen ja käyttäminen.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asennusoikeus

36
lupa

määritelmä
lupaviranomaisen myöntämä oikeus tiettyyn luvanvaraiseen toimintaan velvoitteineen

huomautus
Lupa voi koskea uutta toimintaa tai hanketta ja olemassa olevan toiminnan tai hankkeen muuttamista. Lupa tulee voimaan, kun *lupapäätös* saa lainvoiman.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asennusoikeus ja Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

37
<erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkot>
asennusoikeutta koskeva lupa

määritelmä
lupa, jolla viranomainen antaa *asennusoikeuden* julkisessa omistuksessa tai hallinnassa olevaan kohteeseen

huomautus
Asennusoikeutta koskevan luvan saamiseksi täytyy tehdä *asennusoikeutta koskeva hakemus* viranomaiselle.

Asennusoikeutta koskevan luvan lisäksi *erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkon* rakentamiseen voidaan tarvita yksi tai useampia muita lupia.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asennusoikeus

38
sijoituslupa

määritelmä
lupa, joka tarvitaan maanalaisten ja maanpäällisten rakenteiden sijoittamiseen maanteiden tiealueille

huomautus
Sijoituslupa sisältää aina luvan työskennellä luvassa mainitulla maantien tiealueella.

Sijoitusluvasta säädetään liikennejärjestelyistä ja maanteistä annetussa laissa (503/2005). Sijoituslupia myöntää Sisä-Suomen elinvoimakeskus.

Toisin kuin maanteiden tiealueita varten, kunnissa maanalaisten tai maanpäällisten rakenteiden sijoittamiseen katujen alueille tai muille yleisille alueille ei haeta lupaa, vaan asiasta sovitaan sijoitussopimuksella. Puhekielessä sijoitussopimuksen yhteydessä käytetään kuitenkin usein termiä sijoituslupa.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asennusoikeus ja Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

39
sijoittamislupa

määritelmä
rakentamislupaan liittyvä erillinen *lupa*, joka annetaan rakentamista koskevan alueidenkäytöllisen tarkastelun myötä

huomautus
Sijoittamisluvasta säädetään rakentamislaissa (751/2023). Sijoittamislupia myöntävät kunnat.

Käsitejärjestelmäkaaviot: Asennusoikeus ja Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

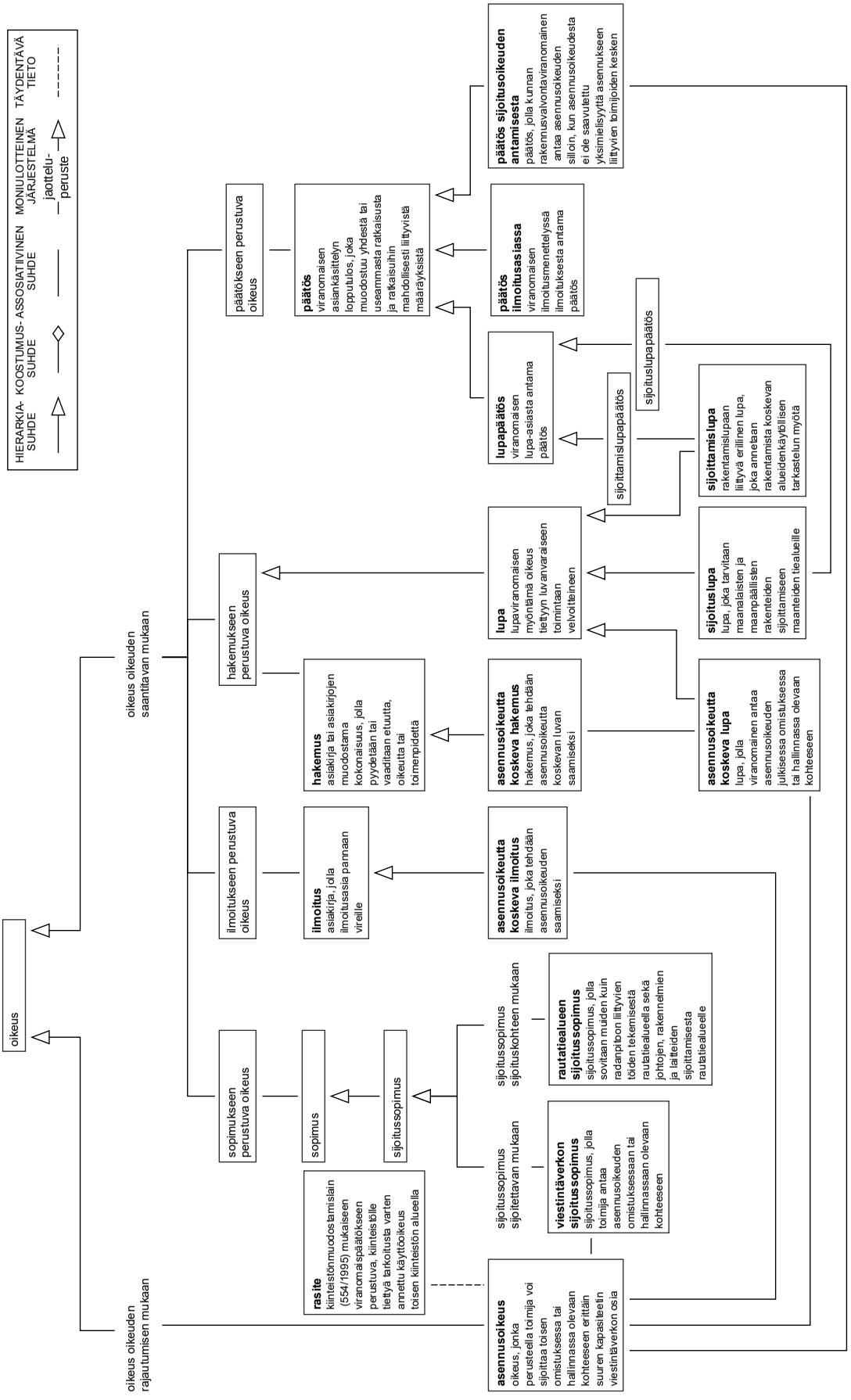

Käsitejärjestelmäkaavio 2. *Asennusoikeus.*

40
rakentamislupa

määritelmä
lupa, jota voidaan tarvita rakennuksen tai muun rakennuskohteen rakentamiseen tai muutos- tai korjaustyöhön

huomautus
Erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkoihin liittyen rakentamislupa voidaan tarvita tukiasemien, mastojen ja muiden kiinteiden rakenteiden rakentamista varten.

Rakentamisluvasta säädetään rakentamislaissa (751/2023). Rakentamislupia myöntävät kuntien rakennusvalvontaviranomaiset.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

41
rakennuksen purkamislupa; purkamislupa

määritelmä
lupa, joka voidaan tarvita rakennuksen tai sen osan purkamiseen

huomautus
Erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkoihin liittyen rakennuksen purkamislupa voidaan tarvita, kun olemassa olevan rakennuksen purkaminen on edellytys uuden verkon tai laitetilan toteuttamiselle.

Rakennuksen purkamisluvasta säädetään rakentamislaissa (751/2023). Rakennuksen purkamislupia myöntävät kuntien rakennusvalvontaviranomaiset.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

42
maisematyölupa

määritelmä
lupa, jota voidaan tarvita maisemaa muuttavaan työhön

huomautus
Maisematyölupa tarvitaan maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai näihin verrattavaa toimenpidettä varten.

Maisematyöluvasta säädetään rakentamislaissa (751/2023). Maisematyölupia myöntävät kuntien rakennusvalvontaviranomaiset.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

43
ympäristölupa

määritelmä
lupa, joka tarvitaan ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa aiheuttavalle toiminnalle

huomautus
Ympäristöluvasta säädetään ympäristönsuojelulaissa (527/2014). Ympäristölupia myöntävät Lupa- ja valvontavirasto ja kunnat.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

44
poikkeamislupa

määritelmä
lupa, joka tarvitaan tietyn säännöksen, määräyksen, kiellon tai muun rajoituksen noudattamatta jättämiseen

huomautus
Poikkeamislupa tarvitaan esimerkiksi silloin, jos rakentamisessa ei noudateta *suoja-alueen* rajoja.

Erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkoja koskevista poikkeamisluvista säädetään rakentamislaissa (751/2023) ja liikennejärjestelmistä ja maanteistä annetussa laissa (503/2005). Kunnat ja elinvoimakeskukset myöntävät em. lakien mukaisia poikkeamislupia.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

45
luonnonsuojelulain mukainen poikkeamislupa; luonnonsuojelun poikkeuslupa

määritelmä
ympäristölupaviranomaisen myöntämä *lupa*, joka tarvitaan rauhoitettujen lajien rauhoitussäännösten tai suojeltujen lajien tai luontotyyppien suojelusäännösten noudattamatta jättämiseen taikka luonnonsuojelualueen rahoitussäännöksistä poikkeamiseen

huomautus
Luonnonsuojelulain mukaisesta poikkeamisluvasta säädetään luonnonsuojelulaissa (9/2023). Luonnonsuojelulain mukaisia poikkeamislupia myöntää Lupa- ja valvontavirasto.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

46
vapautus liittämisvelvollisuudesta hulevesijärjestelmään; vapautus hulevesien johtamisesta

määritelmä
viranomaisen myöntämä oikeus, jonka perusteella kiinteistö voidaan jättää liittämättä vesihuoltolaitoksen hulevesiviemäriin huleveden viemäröintialueella

huomautus
Hulevesijärjestelmään liittämisvelvollisuudesta vapauttamisesta säädetään vesihuoltolaissa (119/2001). Kuntien ympäristöviranomaiset myöntävät vapautuksen liittämisvelvollisuudesta hulevesijärjestelmään.

Hulevesien johtaminen yleiselle alueelle edellyttää sijoitussopimusta.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

47
vesilupa; vesitalouslupa

määritelmä
lupa, joka tarvitaan vesistöön, vesiympäristöön tai pohjavesioloihin haitallisia muutoksia aiheuttaville hankkeille

huomautus
Vesiluvasta säädetään vesilaissa (587/2011). Vesilupia myöntää Lupa- ja valvontavirasto.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

48
kajoamislupa

määritelmä
lupa, joka tarvitaan *kiinteään muinaisjäännökseen* kajoamista varten

huomautus
Kajoamisluvasta säädetään muinaismuistolaissa (295/1963). Kajoamislupia myöntää Museovirasto.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

49
kiinteä muinaisjäännös

määritelmä
muinaismuistolain (295/1963) perusteella rauhoitettu arkeologinen jäännös

Käsitejärjestelmäkaavio: Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

50
lentoestelupa

määritelmä
lupa, joka tarvitaan lentoliikennettä mahdollisesti häiritsevän tai vaarantavan laitteen, rakennuksen, rakennelman tai merkin sijoittamista varten

huomautus
Lentoesteluvasta säädetään ilmailulaissa (864/2014). Lentoestelupia myöntää Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

Käsitejärjestelmäkaavio: Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat

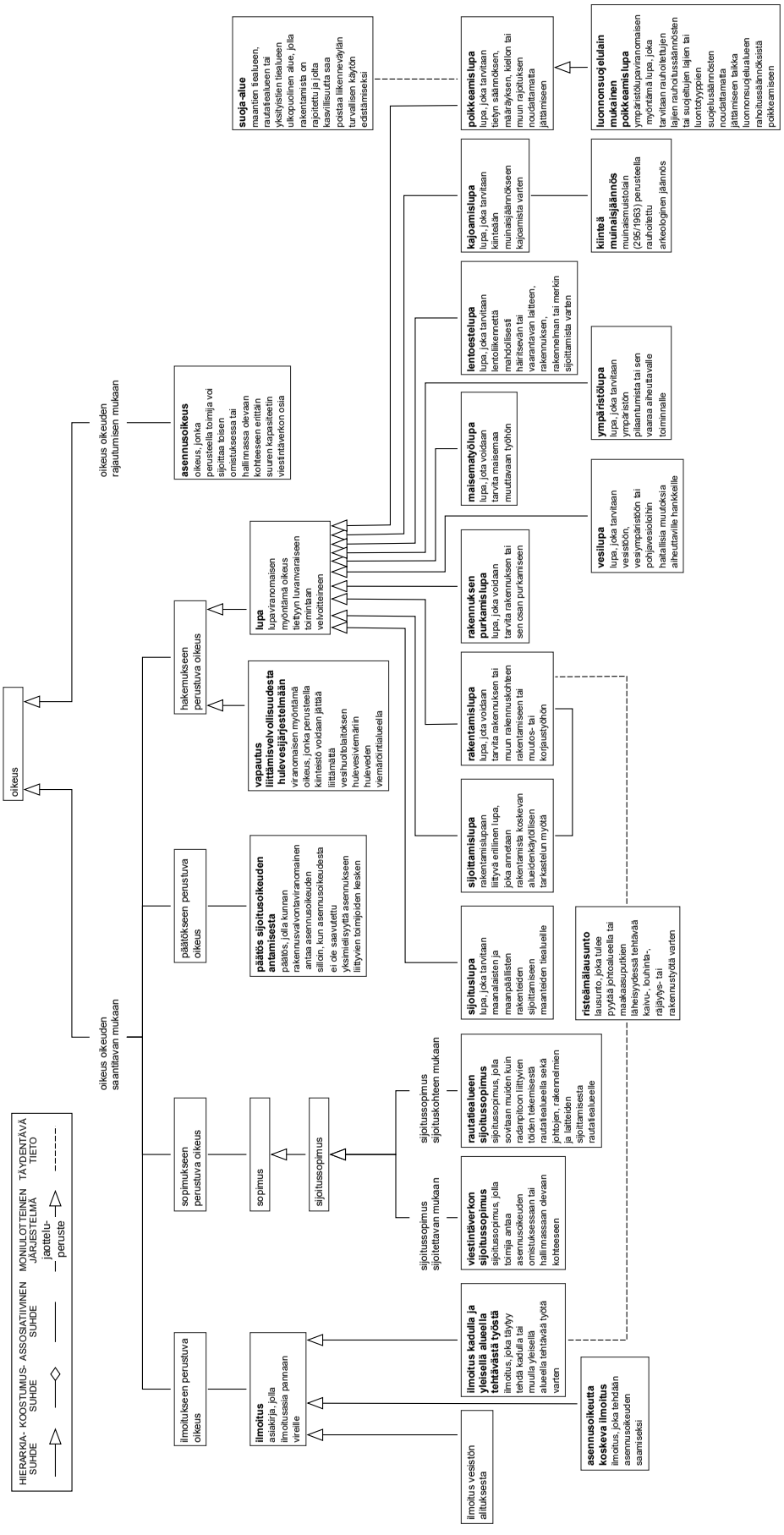

Käsitejärjestelmäkaavio 3. *Asennusoikeus, sijoitussopimukset ja luvat.*

Suomenkielinen hakemisto

Hakemiston numerot viittaavat termitietuenumeroihin.

aitaamislupa; *ks.* ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä....13
asennusoikeuden hakija....7
asennusoikeus....34
asennusoikeutta koskeva hakemus....11
asennusoikeutta koskeva ilmoitus....14
asennusoikeutta koskeva lupa....37
asiakirjan täydentäminen; *ks.* täydennyspyyntö....24
asiankäsittely....15
asiointi....4
erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkko....1
erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkojen lupapalvelu....3
hakemus....9
hiljainen hyväksyntä....31
ilmoittaja....8
ilmoituksen johdosta annettava päätös....27
ilmoitus....12
ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä....13
ilmoitusmenettely....16
johtoalue....23
kaivuilmoitus; *ks.* ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä....13
kaivulupa; *ks.* ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä....13
kajoamislupa....48
katselmointi....19
katselmus....19
katulupa; *ks.* ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä....13
katutyölupa; *ks.* ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä....13
keskitetty tietopiste....2
kiinteä muinaisjäännös....49
lausunto....21
lentoestelupa....50
liikennejärjestelylupa; *ks.* ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä....13
luonnonsuojelulain mukainen poikkeamislupa....45
luonnonsuojelun poikkeuslupa....45
lupa....36
lupahakemus....10
lupamenettely....17
lupapäätös....26
lupaviranomainen....5
luvan hakija....6
luvanhakija....6
maisematyölupa....42
paikalla tehtävä selvitys....20
poikkeamislupa....44
poikkeamispäätös....29
purkamislupa....41
päätös....25
päätös ilmoitusasiassa....27
päätös sijoittamisesta toisen omistamalle tai hallitsemalle alueelle tai rakennukseen....28
päätös sijoitusoikeuden antamisesta....28
rakennuksen purkamislupa....41
rakentamislupa....40
rasite....35
rautatiealueen sijoitussopimus....33
risteämälausunto....22
sijoittamislupa....39
sijoituslupa....38
sopimusmenettely....18
suoja-alue....30
tarkastus; *ks.* katselmus....19
tilapäinen liikennejärjestelylupa; *ks.* ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä....13
täydennyspyyntö....24
vapautus hulevesien johtamisesta....46
vapautus liittämisvelvollisuudesta hulevesijärjestelmään....46
vesilupa....47
vesitalouslupa....47
VHCN....1
Viestintäverkkorakentamisen lupahaku; *ks.* erittäin suuren kapasiteetin viestintäverkkojen lupapalvelu....3
viestintäverkon sijoitussopimus....32
yleisen alueen käyttölupa; *ks.* ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä....13
yleisten alueiden käyttölupa; *ks.* ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä....13
ympäristölupa....43

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
PL 320, 00059 TRAFICOM
p. 029 534 5000

traficom.fi

ISBN 978-952-425–035–1
ISSN 2669-8757 (verkkojulkaisu)

TRAFICOM
Liikenne- ja viestintävirasto